

JUSTIS- OG
BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse
22/905

Vår referanse
22/00687-2

Dato
22.04.2022

Høringssvar - endringer i politiregisterloven, politiregisterforskriften og utlendingsloven

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 11. februar 2022 med tilhørende høringsnotat om endringer i politiregisterloven, politiregisterforskriften og utlendingsloven. Departementet foreslår blant annet endringer i politiregisterforskriften som følger opp Stortingets anmodningsvedtak 3. juni 2021 nr. 1116 om sperring av opplysninger om reaksjoner for bruk og besittelse av narkotika til eget bruk. Det foreslås også endringer i utlendingsloven om taushetsplikten for tilsynsrådet for tvangsreturer og politiets utlendingsinternat. Høringsfrist er 20. april 2022, men er etter avtale forlenget til 22. april.

Datatilsynet har gjennomgått forslaget til lov- og forskriftsendringer. Nedenfor følger våre merknader til de aktuelle punktene i høringsnotatet.

Til punkt 2.1 Endringer i politiregisterloven § 18 – databehandlers taushetsplikt

Departementet foreslår enkelte endringer og justeringer i politiregisterloven § 18 knyttet til databehandlers taushetsplikt. Etter politiregisterloven § 18 tredje ledd skal den som er ansatt hos, eller utfører tjeneste eller arbeid for databehandler, og som får tilgang til opplysninger som er underlagt taushetsplikt i henhold til politiregisterloven, pålegges taushetsplikt etter politiregisterloven § 35. Verken § 18 eller § 35 sier noe om omfanget av taushetsplikten som skal pålegges. Det fremstår derfor som noe uklart om taushetsplikten som pålegges må være identisk med taushetsplikten etter politiregisterloven § 23 eller om det er rom for tilpasninger. Det fremgår av høringsnotatet at bestemmelsen i politiregisterloven § 18 tredje ledd skaper utfordringer for politiet når databehandleren er større og/eller internasjonale selskaper. Disse benytter ofte standardiserte databehandleravtaler, der det kan være begrenset mulighet for individuelle tilpasninger.

Taushetsplikt er viktig for å sikre konfidensialiteten til opplysninger. Derfor skal databehandler, i avtalen med den behandlingsansvarlige, være forpliktet til å påse at de som behandler data er underlagt enten en lovfestet eller en avtalefestet taushetsplikt, jf. direktiv (EU) 2016/680 artikkel 22 nr. 3 bokstav b. Direktivet legger ellers ikke føringer for omfanget

av taushetsplikten. Etter departementets vurdering bør det være rom for at omfanget av den taushetsplikten som databehandler skal påse, og som er regulert i databehandleravtalen, ikke er fullt ut sammenfallende med politiregisterlovens taushetsplikt. Det sentrale må være at opplysningenes konfidensialitet vernes. Departementet foreslår derfor en endring i § 18 tredje ledd om at taushetspliktens omfang skal fremgå av databehandleravtalen. På denne måten åpnes det for en viss fleksibilitet, samtidig som kravet om at det må foreligge en avtalefestet taushetsplikt, ligger fast.

Departementet peker også på at dagens ordlyd i politiregisterloven § 18 tredje ledd kan misforstås, ettersom den gir inntrykk av at den behandlingsansvarlige skal pålegge den enkelte ansatte hos databehandleren taushetsplikt. Det foreslås derfor å omformulere bestemmelsen for å gjøre det klart at det er av databehandleravtalen det skal fremgå at de ansatte mv. hos databehandleren skal være underlagt taushetsplikt. Endringen innebærer ingen realitetsendring.

Datatilsynet har ikke innvendinger mot at det åpnes for at taushetsplikten som reguleres i databehandleravtale ikke fullt ut må sammenfalle med taushetsplikten som følger av politiregisterloven. Vi deler departementets vurdering av at det sentrale må være at opplysningenes konfidensialitet vernes. Dette forutsetter at avtalereguleringen anses dekkende for behovet for taushetsplikt. Som påpekt i høringsnotatet vil dette måtte vurderes konkret av den behandlingsansvarlige.

Vi har videre ingen innvendinger mot presiseringen i politiregisterloven § 18 tredje ledd.

Departementet foreslår også en endring i § 18 tredje ledd fjerde punktum, slik at plikten til å opplyse om hvem som får tilgang til opplysningene kun gjelder ved forespørsel. Det fremgår av høringsnotatet at Kripos, i tilfeller hvor taushetsplikten følger av standardavtaler og det ikke kreves fremlagt politiattest, har lagt til grunn at deres behov for opplysninger om hvem hos databehandler som har tilgang til opplysningene er mindre. Kripos mener at databehandlers plikt til å opplyse om hvem som får tilgang til opplysningene bør bestå, men at plikten først bør inntre ved forespørsel – for eksempel i forbindelse med en revisjon av databehandleravtalen. Departementet slutter seg til dette.

Datatilsynet ser at det ikke er hensiktsmessig å pålegge databehandler mer oppfattende plikter enn det behovet tilsier. Vi stiller oss positive til den foreslåtte endringen.

Til punkt 2.2 Endringer i politiregisterloven § 40 og politiregisterforskriften § 44-4 første ledd nr. 12 – registrering og anmerkning på politiattest av overføring til barnevernet

Det følger av politiregisterloven § 40 nr. 3 bokstav f at overføring til barneverntjenesten som hovedregel ikke anmerkes på ordinær politiattest. Etter politiregisterforskriften § 44-4 første ledd nr. 12 skal imidlertid slik overføring registreres i reaksjonsregisteret. Dette innebærer at en overføring til barneverntjenesten i utgangspunktet anmerkes på en uttømmende politiattest.

Departementet har blitt oppmerksom på at overføring til barneverntjenesten ikke lenger er en mulighet for personer over den kriminelle lavalder. Etter den tidligere barnevernloven (lov 17. juli 1953 nr. 14) § 57 kunne påtalemyndigheten avslutte en sak mot en person mellom 15 og 18 år ved å overføre den til helse- og sosialstyret istedenfor å reise tiltale eller gi påtaleunntatelse. Bestemmelsen ble ikke videreført da loven ble erstattet av lov 17. juni 1992 nr. 100 om barneverntjenester.

Når noen som ikke har fylt 15 år har begått en ellers straffbar handling, kan påtalemyndigheten i medhold av straffeprosessloven § 71 b beslutte at saken skal overføres til barneverntjenesten. Dette er ikke en strafferettslig reaksjon, og det vurderes ikke som nødvendig eller rimelig at et slikt tiltak mot en mindreårig under kriminell lavalder skal registreres i reaksjonsregisteret eller fremgå på en uttømmende politiattest. Det antas heller ikke å ha vært tilsiktet da politiregisterloven ble innført. Slik politiregisterforskriften § 44-4 er formulert, fremstår det imidlertid som at en slik overføring skal registreres i reaksjonsregisteret.

Departementet foreslår på denne bakgrunn en presisering i politiregisterloven § 40 og i politiregisterforskriften § 44-4, slik at kravet om registrering og anmerkning om overføring til barneverntjenesten kun gjelder for slik overføring besluttet med hjemmel i lov 17. juli 1953 nr. 14 om barnevern § 57. På denne måten blir det klart at overføring til barneverntjenesten etter straffeprosessloven § 71 b verken skal registreres i reaksjonsregisteret eller fremkomme på en uttømmende politiattest.

Datatilsynet bemerker at det er viktig at regelverket utformes klart med hensyn til hvilke opplysninger som skal registreres i reaksjonsregisteret og hvilke opplysninger som skal anmerkes i uttømmende politiattest. Vi støtter derfor forslaget til endring i politiregisterloven § 40 og i politiregisterforskriften § 44-4.

Til punkt 2.3 Endring i politiregisterforskriften § 44-4 første ledd nr. 16 – registrering av personundersøkelse og rettspsykiatrisk undersøkelse

Politiregisterforskriften § 44-4 gir anvisning på hvilke opplysningskategorier som kan registreres i reaksjonsregisteret. Etter politiregisterforskriften § 44-4 første ledd nr. 16 skal det i reaksjonsregisteret registreres opplysninger om «personundersøkelse og beslutning om rettspsykiatrisk undersøkelse med eventuelle tilleggserklæringer». Registreringen begrenses etter annet punktum til «tidspunktet for undersøkelsen eller observasjonen, samt hvilke sakkyndige som har medvirket og resultatet av observasjonen». Etter en fornyet vurdering har departementet kommet til at bestemmelsen åpner for registrering av flere opplysninger enn hva som er nødvendig for formålet med reaksjonsregisteret. Departementet foreslår derfor å endre bestemmelsen, slik at det bare skal registreres beslutninger om og gjennomføring av personundersøkelser og rettspsykiatriske undersøkelser.

Datatilsynet ser det som positivt at regelverket oppdateres i tråd med behovet, slik at det ikke åpner for behandling av personopplysninger i større grad enn det som er nødvendig for formålet. Vi støtter derfor den foreslåtte endringen.

Til punkt 2.4 Endringer i politiregisterforskriften § 44-12 – sperring av opplysninger om reaksjoner for bruk og besittelse av narkotika

I forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 92 L (2020-2021) *Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m.* (rusreform - opphevelse av straffansvar m.m.) ble det truffet følgende anmodningsvedtak (nr. 1116):

«Stortinget ber regjeringen sørge for at opplysninger i reaksjonsregisteret om personer som er ilagt strafferettslige reaksjoner for bruk og besittelse av narkotika til eget bruk, sperres etter tre år. Sperring forutsetter at det ikke er registrert flere straffbare forhold i den aktuelle perioden.»

For å følge opp anmodningsvedtaket foreslår departementet en tilføyelse i politiregisterforskriften § 44-12 første ledd om at reaksjoner etter legemiddeloven for bruk og besittelse av narkotika til egen bruk, skal sperres etter tre år. Forslaget omfatter ikke erverv og oppbevaring av narkotika til egen bruk som straffes etter straffeloven § 231. Det fremgår av høringsnotatet at straffeloven § 231 ikke skiller mellom erverv og oppbevaring av mindre mengder kun til egen bruk, og befatning med større mengder. Det fremgår av høringsnotatet at reaksjoner etter § 231 stort sett vil gjelde mer alvorlige forhold. I den grad straffeloven § 231 skulle bli anvendt kun på erverv og oppbevaring av narkotika til egen bruk, vil slike forhold i praksis bli straffet med bøter avgjort ved forelegg. Opplysning i reaksjonsregisteret om slike bøter vil sperres etter 15 år dersom personen ikke ilegges nye reaksjoner.

Sperringen innebærer at opplysningene ikke kan benyttes til vandelskontroll, herunder utstedelse av politiattest. De sperrede opplysningene kan fortsatt brukes til politimessige formål som definert i politiregisterloven § 2 nr. 13, jf. politiregisterforskriften § 44-11 annet ledd.

Datatilsynet mener det er viktig at det fremgår klart hvilke opplysninger som skal sperres etter politiregisterforskriften § 44-12 første ledd ny nr. 3. Vi har ellers ingen synspunkter på hvilke straffebud som bør omfattes av bestemmelsen.

Til punkt 3 Endringer i utlendingsloven

Ved lov 11. juni 2021 nr. 72 om endringer i politiregisterloven og utlendingsloven ble det gitt en ny § 107 a i utlendingsloven om tilsynsrådet for tvangsreturer og utlendingsinternatet. Bestemmelsen er foreløpig ikke satt i kraft. Tilsynsrådets taushetsplikt fremgår i dag bare av forskrift, og det fremgår ikke direkte verken av gjeldende utlendingslov eller ny § 107 a at det kan gis bestemmelser om taushetsplikt. Etter departementets syn bør tilsynsrådets taushetsplikt fremgå direkte av utlendingsloven, og ikke bare i forskrift. Det foreslås også å utvide taushetsplikten til å omfatte opplysninger om forestående tvangsreturer og opplysninger som det av hensyn til politiets operative virksomhet er nødvendig å holde hemmelig.

Datatilsynet ser det som positivt at taushetsplikten forankres i loven. Vi har ellers ingen merknader til den foreslåtte utvidelsen av taushetsplikten.

Med vennlig hilsen

Janne Stang Dahl
fungerende direktør

Maren Vaagan
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer

Kopi til: JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET, Nina Norby